

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

5. april 2017¹

»Præjudiciel forelæggelse — skatter og afgifter — merværdiafgift — direktiv 2006/112/EF — artikel 2 og 273 — national lovgivning, der fastsætter en administrativ sanktion og en strafferetlig sanktion for samme forhold vedrørende manglende indbetaling af merværdiafgift — Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder — artikel 50 — princippet *ne bis in idem* — identitet mellem den person, der er strafforfulgt eller administrativt sanktioneret — foreligger ikke«

I de forenede sager C-217/15 og C-350/15

angående to anmodninger om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Tribunale di Santa Maria Capua Vetere (retten i Santa Maria Capua Vetere, Italien) ved afgørelser af 23. april og 23. juni 2015, indgået til Domstolen den 11. maj og den 10. juli 2015, i straffesagerne mod

Massimo Orsi (sag C-217/15),

Luciano Baldetti (sag C-350/15),

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, T. von Danwitz (refererende dommer), og dommerne E. Juhász, C. Vajda, K. Jürimäe og C. Lycourgos,

generaladvokat: M. Campos Sánchez-Bordona

justitssekretær: fuldmægtig V. Giacobbo-Peyronnel,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 8. september 2016,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Massimo Orsi ved avvocato V. Di Vaio
- Luciano Baldetti ved avvocati V. Di Vaio og V. D'Amore
- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato G. Galluzzo
- den tjekkiske regering ved J. Vláčil og M. Smolek, som befuldmægtigede

¹ — * Processprog: italiensk.

- den franske regering ved G. de Bergues, D. Colas, F.-X. Bréchet, E. de Moustier og S. Ghiandoni, som befuldmægtigede
 - Europa-Kommissionen ved F. Tomat, M. Owsiany-Hornung og H. Krämer, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 12. januar 2017, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 50 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«) og artikel 4 i protokol nr. 7 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«).
- 2 Anmodningerne er blevet fremsat i forbindelse med to straffesager, der er indledt mod Massimo Orsi, henholdsvis Luciano Baldetti for overtrædelser af merværdiafgiftslovgivningen (moms), som disse angiveligt skulle have gjort sig skyldige i.

Retsforskrifter

EMRK

- 3 Artikel 4 i protokol nr. 7 til EMRK med overskriften »Ret til ikke at blive retsforfulgt eller straffet to gange« bestemmer:
 - »1. Under én og samme stats jurisdiktion skal ingen i en straffesag på ny kunne stilles for en domstol eller dømmes for en lovovertrædelse, for hvilken han allerede er blevet endeligt frikendt eller domfældt i overensstemmelse med denne stats lovgivning og strafferetspleje.
 - 2. Bestemmelserne i foregående stykke forhindrer ikke genoptagelse af sagen i overensstemmelse med vedkommende stats lovgivning og strafferetspleje, såfremt der foreligger bevis for nye eller nyopdagede kendsgerninger, eller såfremt der i den tidligere rettergang er begået en grundlæggende fejl, som kunne påvirke sagens udfald.
 - 3. Der kan ikke ske fravigelse fra denne artikel i medfør af artikel 15 i konventionen.«

EU-retten

- 4 Artikel 2, stk. 1, i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem (EUT 2006, L 347, s. 1) fastlægger, hvilke transaktioner der er momspligtige.
- 5 Direktivets artikel 273 bestemmer:
 - »Medlemsstaterne kan fastsætte andre forpligtelser, som de skønner nødvendige for at sikre en korrekt opkrævning af momsen og for at undgå svig, forudsat at der sker ligebehandling af indenlandske transaktioner og transaktioner mellem medlemsstaterne foretaget af afgiftspligtige personer, og såfremt disse forpligtelser ikke i samhandelen mellem medlemsstaterne giver anledning til formaliteter ved grænsepassagen.

[...]«

Italiensk ret

- 6 Artikel 13, stk. 1, i decreto legislativo n. 471, Riforma delle sanzioni tributarie non penali in materia di imposte dirette, di imposta sul valore aggiunto e di riscossione dei tributi, a norma dell'articolo 3, comma 133, lettera q), della legge 23 dicembre 1996, n. 662 (lovdekret nr. 471 af 18.12.1997 om reform af administrative skatte- og afgiftssanktioner vedrørende direkte skatter, merværdiafgift og skatte- og afgiftsopkrævning i overensstemmelse med artikel 3, stk. 133, litra q), i lov nr. 662 af 23.12.1996) (det almindelige tillæg til GURI nr. 5 af 8.1.1998), har følgende ordlyd:

»Enhver, der ikke inden for den fastsatte frist betaler eller kun delvist betaler acontobeløb, rater, udligningsbeløb eller den skattesaldo, som følger af angivelsen, i de nævnte tilfælde fratrukket rate- og acontobeløb, selv om de ikke er blevet betalt, pålægges en administrativ sanktion, der andrager 30% af hvert ubetalt beløb, også når det, efter en berigtigelse af materielle fejl eller fejlregninger, der er konstateret ved kontrollen af årsangivelsen, fremgår, at skatten er større, eller at det fradragsberettigede overskud er mindre. [...]«

- 7 Artikel 10a i decreto legislativo n. 74, Nuova disciplina dei reati in materia di imposte sui redditi e sul valore aggiunto, a norma dell'articolo 9 della legge 25 giugno 1999, n. 205 (lovdekret nr. 74 af 10.3.2000 om ny regulering af lovovertrædelser vedrørende indkomstskat og merværdiafgift i henhold til artikel 9 i lov nr. 205 af 25.6.1999) (det almindelige tillæg til GURI nr. 76 af 31.3.2000, s. 4, herefter »lovdekret nr. 74/2000«), bestemmer:

»Enhver, der ikke inden for fristen for indberetning af den afgiftsmæssige stedfortræders årsangivelse indbetaler den indeholdte kildeskat, som fremgår af den til de afgiftspligtige udstedte attesting, straffes med fængsel fra seks måneder til to år, forudsat at det omhandlede beløb overstiger 50 000 EUR pr. skatteperiode.«

- 8 Dette dekrets artikel 10b med overskriften »Manglende indbetaling af moms« fastsætter:

»Bestemmelsen i artikel 10a finder tilsvarende anvendelse inden for de deri fastsatte grænser for enhver, der ikke indbetaler den moms, som er skyldig i henhold til årsangivelsen, inden for fristen for indbetaling af acontobeløbet for den efterfølgende afgiftsperiode.«

Hovedsagerne og det præjudicielle spørgsmål

- 9 I de i hovedsagen omhandlede afgiftsperioder var Massimo Orsi retlig repræsentant for S.A. COM Servizi Ambiente e Commercio Srl, og Luciano Baldetti var retlig repræsentant for Evoluzione Maglia Srl.
- 10 Massimo Orsi og Luciano Baldetti retsforfølges for Tribunale di Santa Maria Capua Vetere (retten i Santa Maria Capua Vetere, Italien) for at have begået den strafbare lovovertrædelse, der fremgår af artikel 10b i lovdekret nr. 74/2000, sammenholdt med artikel 10a, med henvisning til, at de i deres egenskab af retlige repræsentanter for disse selskaber angiveligt skulle have undladt at betale skyldig moms som fastsat i årsangivelsen for de i hovedsagen omhandlede afgiftsperioder inden for de lovbestemte frister. Det ubetalte momsbeløb beløber sig til mere end 1 mio. EUR i hver sag.
- 11 Straffesagerne blev indledt, efter at Agenzia delle Entrate (skattemyndighederne) anmeldte disse lovovertrædelser til Procura della Repubblica (anklagemyndigheden). Under straffesagerne er der blevet foretaget arrest såvel i Massimo Orsis aktiver som i aktiver tilhørende Luciano Baldetti, og de tiltalte har begge indgivet en begæring om, at disse arrester tages op til fornyet prøvelse.

- 12 Før indledningen af de nævnte straffesager var de i hovedsagerne omhandlede momsbeløb forsøgt inddrevet af skattemyndighederne, der ikke alene omfattede afgiftsgælden, men tillige pålagde S.A. COM Servizi Ambiente e Commercio og Evoluzione Maglia en skattebøde, svarende til 30% af det skyldige momsbeløb. Efter en transaktion vedrørende disse inddrivelsesforanstaltninger blev disse endelige uden at være blevet anfægtet.
- 13 På denne baggrund har Tribunale di Santa Maria Capua Vetere (retten i Santa María Capua Vetere, Italien) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »Er bestemmelsen i artikel 10b i lovdekret nr. 74/2000 for så vidt angår den del, som tillader, at der foretages en vurdering af det strafferetlige ansvar for et retssubjekt, som allerede for [samme forhold] (manglende indbetaling af moms) er blevet pålagt en endelig bøde af den statslige afgiftsmyndighed, hvorved der er pålagt en administrativ sanktion [...], i lyset af artikel 4 i [protokol nr. 7 til EMRK] og artikel 50 i [chartret], forenelig med EU-retten?«

Om det præjudicielle spørgsmål

- 14 Den forelæggende ret ønsker med sit spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om chartrets artikel 50 og artikel 4 i protokol nr. 7 til EMRK skal fortolkes således, at de er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagerne omhandlede, der gør det muligt at fremme strafforfølgning for manglende indbetaling af moms, efter at der er blevet pålagt en endelig skattesanktion for samme forhold.
- 15 Da den forelæggende ret ikke alene har henvist til chartrets artikel 50, men ligeledes til artikel 4 i protokol nr. 7 til EMRK, bemærkes, at selv om de grundlæggende rettigheder, som er anerkendt i EMRK, udgør generelle principper i EU-retten, således som det bekræftes af artikel 6, stk. 3, TEU, og selv om chartrets artikel 52, stk. 3, bestemmer, at de af chartrets rettigheder, som svarer til dem, der er sikret ved EMRK, har samme betydning og omfang som i nævnte konvention, udgør EMRK ikke et retligt instrument, der er formelt integreret i Unionens retsorden, idet Unionen ikke har tiltrådt den (dom af 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, præmis 44, og af 15.2.2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis). Behandlingen af det forelagte spørgsmål skal således alene foretages i lyset af de grundlæggende rettigheder, der er garanteret ved chartret (jf. i denne retning dom af 28.7.2016, Ordre des barreaux francophones et germanophone m.fl. mod Conseil des ministres, C-543/14, EU:C:2016:605, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis, og af 6.10.2016, Paoletti m.fl., C-218/15, EU:C:2016:748, præmis 22).
- 16 Hvad angår chartrets artikel 50 bemærkes, at skattesanktioner og straffesager, hvis genstand er momslovovertrædelser, og som har til formål at sikre en korrekt opkrævning af momsen og at undgå svig, som dem, der er omhandlet i hovedsagerne, udgør en gennemførelse af såvel artikel 2 og 273 i direktiv 2006/112 som artikel 325 TEUF og dermed en gennemførelse af EU-retten som omhandlet i chartrets artikel 51, stk. 1 (jf. i denne retning dom af 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, præmis 24-27, og af 8.9.2015, Taricco m.fl., C-105/14, EU:C:2015:555, præmis 49, 52 og 53). Følgelig er bestemmelser i national ret, der regulerer strafforfølgning af momslovovertrædelser, såsom de i hovedsagen omhandlede bestemmelser, omfattet af anvendelsesområdet for chartrets artikel 50.
- 17 Anvendelsen af det i chartrets artikel 50 fastsatte princip *ne bis in idem* forudsætter for det første, således som generaladvokaten har anført i punkt 32 i forslaget til afgørelse, at det er den samme person, der er genstand for de pågældende sanktioner eller strafforfølgingen.

- 18 Det følger således af selve ordlyden af denne artikel, hvorefter »[i]ngen [...] i en straffesag på ny [skal] kunne stilles for en domstol eller dømmes for en lovovertrædelse, for hvilken den pågældende allerede er blevet endeligt frikendt eller domfældt i en af Unionens medlemsstater i overensstemmelse med lovgivningen«, at bestemmelsen forbyder, at den samme person retsforfølges eller straffes mere end en gang for den samme lovovertrædelse.
- 19 Denne fortolkning af chartrets artikel 50 underbygges af forklaringerne til chartret om grundlæggende rettigheder (EUT 2007, C 303, s. 17), der skal tages i betragtning ved fortolkningen heraf (jf. i denne retning dom af 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, præmis 20). Hvad angår denne artikel henviser disse forklaringer til Domstolens retspraksis vedrørende princippet *ne bis in idem*, der var anerkendt som et generelt EU-retligt princip, før chartret trådte i kraft. Ifølge denne retspraksis kan dette princip under alle omstændigheder ikke anses for at være tilsidesat, hvis det ikke er den samme person, der er blevet straffet mere end en gang for den samme ulovlige adfærd (jf. i denne retning bl.a. dom af 7.1.2004, Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P og C-219/00 P, EU:C:2004:6, præmis 338, og af 18.12.2008, Coop de France bétail et viande m.fl. mod Kommissionen, C-101/07 P og C-110/07 P, EU:C:2008:741, præmis 127).
- 20 Domstolen har bekræftet nævnte retspraksis, efter at chartret er trådt i kraft (jf. i denne retning dom af 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, præmis 34).
- 21 I det foreliggende tilfælde fremgår det af oplysningerne i forelæggelsesafgørelserne, der er blevet bekræftet såvel af visse oplysninger i de sagsakter, som Domstolen råder over, som af den italienske regering i retsmødet ved Domstolen, at de i hovedsagerne omhandlede skattesanktioner blev pålagt to selskaber, som er juridiske personer, nemlig S.A. COM Servizi Ambiente e Commercio og Evoluzione Maglia, hvorimod de i hovedsagerne omhandlede straffesager vedrører Massimo Orsi og Luciano Baldetti, som er fysiske personer.
- 22 Som generaladvokaten har anført i punkt 36 i forslaget til afgørelse, fremgår det således, at skattebøden og retsforfølgningen i de i hovedsagerne omhandlede to straffesager vedrører forskellige personer, dvs. i sag C-217/15 S.A. COM Servizi Ambiente e Commercio, der er blevet gjort til genstand for en skattesanktion, og Massimo Orsi, mod hvem der er anlagt en straffesag, og i sag C-350/15 Evoluzione Maglia, der er blevet pålagt en skattesanktion, og Luciano Baldetti, mod hvem der er indledt en straffesag, således at betingelsen for at anvende princippet *ne bis in idem*, hvorefter det er den samme person, som skal være genstand for de pågældende sanktioner og retsforfølgningen, ikke synes at være opfyldt, hvilket det dog tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.
- 23 I så henseende kan den omstændighed, at Massimo Orsi og Luciano Baldetti strafforfølges for handlinger, de har begået i deres egenskab af retlige repræsentanter for selskaber, der er blevet pålagt skattebøder, ikke drage konklusionen i den foregående præmis i tvivl.
- 24 Endelig gælder det i henhold til chartrets artikel 52, stk. 3, at eftersom chartrets artikel 50 indeholder en rettighed svarende til den, der er sikret ved artikel 4 i protokol nr. 7 til EMRK, skal det sikres, at den ovennævnte fortolkning af chartrets artikel 50 ikke tilsidesætter det beskyttelsesniveau, der garanteres ved EMRK (jf. analogt dom af 15.2.2016, N, C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, præmis 77).
- 25 Ifølge Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis udgør den omstændighed, at der pålægges både skattemæssige og strafferetlige sanktioner, imidlertid ikke en tilsidesættelse af artikel 4 i protokol nr. 7 til EMRK, når de pågældende sanktioner vedrører fysiske eller juridiske personer, der i juridisk forstand er forskellige (jf. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 20.5.2014, Pirttimäki mod Finland, CE:ECHR:2014:0520JUD00353211, § 51).

- 26 Da betingelsen om, at det er den samme person, som skal være genstand for de omhandlede sanktioner og retsforfølgning, ikke er opfyldt i hovedsagerne, er det ufornuddent at behandle de øvrige betingelser for at anvende chartrets artikel 50.
- 27 Følgelig skal det forelagte spørgsmål besvares med, at chartrets artikel 50 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagerne omhandlede, der gør det muligt at fremme strafforfølgning for manglende indbetaling af moms, efter at der er blevet pålagt en endelig skattesanktion for samme forhold, når denne sanktion er blevet pålagt et selskab, der er en juridisk person, hvorimod den nævnte strafforfølgning er blevet indledt mod en fysisk person.

Sagsomkostningerne

- 28 Da sagernes behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Artikel 50 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagerne omhandlede, der gør det muligt at fremme strafforfølgning for manglende indbetaling af merværdiafgift, efter at der er blevet pålagt en endelig skattesanktion for samme forhold, når denne sanktion er blevet pålagt et selskab, der er en juridisk person, hvorimod den nævnte strafforfølgning er blevet indledt mod en fysisk person.

Underskrifter